

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 121/03-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. júna 2003 predbežne prerokoval sťažnosť DELTA MANAGEMENT GmbH, spol. s r. o., Košice, Moldavská 8, zastúpenej advokátom JUDr. P. K., Košice, vo veci porušenia jej základného práva na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 1816/98 a uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 12 Nc 77/02-109 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť DELTA MANAGEMENT GmbH spol. s r. o., **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 27. januára 2003 doručené podanie DELTA MANAGEMENT GmbH, spol. s r. o. (ďalej len „sťažovateľ“), Košice, Moldavská 8, označené ako „Ústavná sťažnosť vo veci porušenia základného práva podľa čl. 2 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky na súdnu ochranu“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ ňou namieta porušenie svojho základného práva na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní pred Okresným súdom Trebišov (ďalej len „okresný súd“) vedenom pod sp. zn. 4 C 1816/98.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol:

„Sťažovateľ je účastníkom konania vedeného na Okresnom súde v Trebišove pod sp. zn. 4 C 1816/98, ktoré doposiaľ nie je právoplatne skončené. Návrhom na začatie konania zo dňa 30. 10. 1998, sa sťažovateľ domáhal proti odporcovi V. B. vylúčenia veci z exekúcie. Vo veci rozhodol súd prvého stupňa rozsudkom zo dňa 30. 8. 2000 tak, že návrh sťažovateľa zamietol a zaviazal ho na náhradu trov konania. Na základe odvolania sťažovateľa uznesením zo dňa 27. 2. 2001 zrušil odvolací súd napadnutý rozsudok a vrátil vec prvostupňovému súdu. Na pojednávaní uskutočnenom dňa 13. 8. 2002 predniesol sťažovateľ ústne do zápisnice námietku zaujatosti, dôvody ktorej následne doplnil podaniami zo dňa 15. 8. 2002 a 20. 11. 2002. Dňa 21. 11. 2002 rozhodol Krajský súd v Košiciach o námietke zaujatosti tak, že sudkyňa JUDr. E. P. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 13. 1. 2003. Dňa 13. 1. 2003 bolo sťažovateľovi doručené predvolanie Okresného súdu v Trebišove na pojednávanie nariadené na deň 7. 2. 2003.

...Námietku zaujatosti sudkyne JUDr. E. P. vzniesol sťažovateľ neodkladne po tom, ako sa dozvedel o skutočnostiach, pre ktoré je sudkyňa vylúčená z prejednávania a rozhodovania vo veci v zmysle ust. § 14 ods. 1 O. s. p.

Ako vyplynulo z vyjadrenia sudkyne zo dňa 13. 11. 2002 právneho zástupcu žalovaného spoznala v roku 1987. Istý čas uňho dokonca vykonávala koncipientsku prax. Od roku 1992 pôsobila JUDr. E. P. v advokácii ako advokátka so sídlom v Trebišove, Nám. mieru 638 až do času pozastavenia výkonu advokácie. V rovnakej budove mal svoje sídlo i právny zástupca žalovaného, čo preukázal sťažovateľ výňatkom zo zoznamu advokátov uverejneného Slovenskou advokátskou komorou. Podľa vedomostí sťažovateľa sudkyňa si v osobnom živote s právnym zástupcom sťažovateľa tyká a ich vzťahy presahujú bežnú kolegiálnu.

Na pojednávaní dňa 13. 8. 2002 sa sudkyňa správala spôsobom opísaným v čestnom vyhlásení konateľa sťažovateľa z dňa 15. 8. 2002, ktorý vyvoláva pochybnosť o jej nezaujatosti.

... Napriek tomu, že podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR má každý právo na prejednanie vecí nezávislým a nestranným súdom a v zmysle tohto článku vykonávajúcom ustanovení § 14 ods. 1 O. s. p. je sudkyňa ex lege vylúčená z pojednávania a rozhodovania vecí pre jej pomer k právnomu zástupcovi žalovaného, nespravovala sa sudkyňa citovaným článkom ústavy a zákonom stanoveným postupom, keď uvedené skutočnosti neoznámila predsedovi súdu, a vo veci konala ďalej. Rovnako tak Krajský súd v Košiciach s ohľadom na skutočnosti uvedené v námietke zaujatosti, v podaniach sťažovateľa zo dňa 15. 8. 2002 a 20. 11. 2002 ako i v samotnom vyjadrení sudkyne zo dňa 13. 11. 2002 neprihliadol k vylúčeniu sudkyne z úradnej povinnosti, neposkytol navrhovateľovi ochranu jeho porušovaných práv, a spravoval sa výlučne tvrdením sudkyne o tom, že sa táto necíti byť zaujatá, keďže jej vzťah s právnym zástupcom žalovaného je údajne „rýdzo kolegiálny“. Uvedené tvrdenie sudkyne postačovalo Krajskému súdu v Košiciach bez ďalšieho na to, aby rozhodol o tom, že sudkyňa nie je vylúčená.

... Ako vyplýva z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky nezávislosť a nestrannosť súdov musia byť takej povahy, aby súd ako rozhodca sporu o právo mal postavenie nezúčastneného subjektu (III. ÚS 16/00). Podľa judikatúry ÚS SR a štrasburskej judikatúry existujú v súvislosti s otázkou „neutrnosti“ dva aspekty tejto požiadavky. Z hľadiska subjektívneho sa posudzuje osobné presvedčenie a správanie konkrétneho sudcu v danej veci t. j. či je súd zbavený osobnej zaujatosti a predsudkov. Podľa objektívneho hľadiska musí súd poskytovať dostatočné záruky vyvrátenia akýchkoľvek oprávnených pochybností. (Pullar v. Spojené kráľovstvo z 10. 6. 1996; Findlay v. Spojené kráľovstvo z 25. 2. 1997). Posudzuje sa aj to, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu nestrannosť sudcu spochybniť. V tomto smere môžu mať dokonca určitý význam aj zjav, zdanie. (Ferrantelli and Santangelo v. Taliansko z 7. 8. 1996). Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, musí sa aj javiť, že je vykonávaná. Podstatou je tu aj dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti u verejnosti vzbudzovať. (Delcourt v. Belgicko, 1970).

... Sudkyňa Okresného súdu v Trebišove neprihliadla k jej vylúčeniu z úradnej povinnosti a vo veci konala ďalej, čím tento súd prestal splňať podmienku nezávislého a nestranného súdu.

K vylúčeniu sudkyne neprihliadol ani Krajský súd v Košiciach napriek existencii zákonom stanovených predpokladov. Do úvahy vzal pri svojom rozhodovaní výlučne

stanovisko sudkyne a opomenul sa zaoberať skutočnosťami preukázanými ako sťažovateľom tak i samotnou sudkyňou.

V dôsledku postupu Okresného súdu v Trebišove a rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach bolo sťažovateľovi odňaté právo na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom garantované Ústavou Slovenskej republiky ako i čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Podat' opätovný návrh na vylúčenie sudkyne nie je možné. Proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach nie je prípustný opravný prostriedok, keďže odvolanie nie je v zmysle ust. § 202 O. s. p. prípustné a rovnako tak nie je prípustné v zmysle ust. § 236 ods. 1 O. s. p. ani dovolanie (nejde o rozhodnutie odvolacieho súdu). Pokiaľ by aj sťažovateľ vyčkal v konaní na rozhodnutie vo veci samej a následne by uplatnil riadne alebo mimoriadne opravné prostriedky s odvolacím alebo dovolacím dôvodom týkajúcim sa rozhodovania veci vylúčeným sudcom, nebol by taký postup sťažovateľa účelný a navyše by sa tým neodstránilo porušovanie jeho práva na prerokovanie veci nezávislým a nestranným súdom. V priebehu obdobia do rozhodnutia vo veci samej by totiž pretrvávalo porušovanie ústavou garantovaného práva sťažovateľa.

Iba formálne prejednanie a rozhodnutie o návrhu na vylúčenie súdu nadriadeným súdom ešte neznamená poskytnutie ochrany základným právam sťažovateľa v súdnom konaní garantovaných ústavou.

Sťažovateľ vyčerpal všetky právne prostriedky nápravy na ochranu jeho základných práv a niet iného súdu, ktorý by chránil jeho práva.

Keďže v tejto situácii niet iných prostriedkov nápravy ako by sa navrhovateľ v konaní mohol brániť postupu súdov, neostáva mu iná možnosť ako domáhať sa ochrany svojho základného práva na prerokovanie veci nezávislým a nestranným súdom touto ústavnou sťažnosťou. Keďže uznesenie Krajského súdu v Košiciach nadobudlo právoplatnosť dňa 13. 1. 2003, je ústavná sťažnosť podaná v zákonom stanovenej lehote. Porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci nezávislým a nestranným súdom ku dňu podania tejto ústavnej sťažnosti trvá.“

S poukázaním na uvedené skutočnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a po vykonaní dokazovania vydal tento nález :

I. Právo sťažovateľa DELTA MANAGEMENT GmbH, spol. s r. o. zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom v konaní pred Okresným súdom Trebišov vedenom pod sp. zn. 4 C 1816/98 porušené bolo.

II. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 21. 11. 2002, sp. zn. 12 Nc 77/02-109 a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

III. Okresnému súdu v Trebišove zakazuje pokračovanie v porušovaní základného práva sťažovateľa na prejednanie veci pred nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

IV. Okresný súd v Trebišove a Krajský súd v Košiciach sú povinní nahradiť sťažovateľovi rovným dielom trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia do troch dní od právoplatnosti tohto uznesenia. “

Sťažovateľ ďalej v podaní doručenom ústavnému súdu 30. januára 2003 označenom ako „Doplnenie ústavnej sťažnosti vo veci porušenia základného práva podľa čl. 2 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky na súdnu ochranu“ uviedol, že v prílohe „ *dodatočne predkladáme uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 21. 11. 2002, sp. zn. 12 Nc 77/02-109 opatrené doložkou jeho právoplatnosti, keďže sa nám nepodarilo obstarat' predmetné uznesenie doložkou o právoplatnosti skôr “*.

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy od 1. januára 2002 oprávnený konať o sťažnostiach, ktorými fyzické osoby alebo právnické osoby namietajú porušenie svojich základných práv a slobôd upravených v ústave, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podmienky konania ústavného súdu o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 citovaného zákona sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí, pričom zisťoval, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 tohto zákona. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúmal aj to, či nejde o sťažnosť zjavne neopodstatnenú. Za zjavne neopodstatnenú považuje spravidla takú sťažnosť, pri ktorej ústavný súd nezistí reálnu možnosť namietaného porušenia označeného základného práva alebo slobody.

Sťažovateľ namietal, že sudkyňa okresného súdu tým, že neoznámila predsedovi tohto súdu skutočnosti, pre ktoré je podľa jeho názoru ex lege vylúčená z pojednávania a rozhodovania jeho veci pre jej pomer k právnomu zástupcovi žalovaného, porušila jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa neho označené právo porušil aj Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) tým, že neprihliadol na vylúčenie sudkyne okresného súdu. Sťažovateľ tvrdil, že v dôsledku postupu okresného súdu a rozhodnutia krajského súdu mu bolo odňaté právo na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ako skutočnosti spochybňujúce nezaujatosť sudkyne okresného súdu sťažovateľ uviedol jej spôsob vedenia pojednávania v označenej veci 13. augusta 2002, jej pôsobenie počas advokátskej praxe (v období pred jej zvolením do sudcovskej funkcie v rokoch 1987-1990) v budove, v ktorej pôsobil aj právny zástupca odporcu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 1816/98, pričom označil aktuálne vzťahy medzi ňou a právnym zástupcom odporcu za také, ktoré presahujú bežné kolegiálne vzťahy.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplynulo, že základné právo na prejednanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho

prejednávania pre zaujatosť v zmysle ustanovení § 14 až 16 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Obsahom základného práva na pojednanie veci pred nestranným súdom nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb (t. j. samotného sudcu, ktorý podal takýto návrh podľa § 15 ods. 1 OSP, resp. účastníka súdneho konania, ktorý podal návrh podľa § 15 ods. 2 OSP) a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na pojednanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu pojednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 4/98, I. ÚS 27/98).

Ústavný súd tiež preskúmal uznesenie krajského súdu č. k. 12 Nc 77/02-109, ktorým tento súd rozhodol, že namietaná sudkyňa okresného súdu nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania vecí okresného súdu sp. zn. 4 C 1816/98, avšak nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala, že krajský súd postupoval svojvoľne a bez opory v zákone, resp. že iba rýdzo formálne prerokoval návrh sťažovateľa. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia naopak vyplýva, že krajský súd sa zaoberal namietanými dôvodmi sťažovateľa, pričom záver o pochybnostiach o zaujatosti sudkyne okresného súdu vyjadrený v uznesení, ktorým nevyhovел námietke sťažovateľa, vyvodil z posúdenia konkrétnych okolností prípadu.

Keďže sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na pojednanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy z dôvodu, že krajský súd v konaní o jeho námietke zaujatosti sudkyne okresného súdu sp. zn. 12 Nc 77/02 neuznal ním uvádzané dôvody vylúčenia sudkyne, a keďže súčasťou označeného základného práva nie je aj povinnosť súdu uznať dôvody zaujatosti uvádzané sťažovateľom, resp. povinnosť vyhovieť jeho návrhu, bolo potrebné po predbežnom prerokovaní odmietnuť sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júna 2003